

CONTINUITY AND DISCONTINUITY IN THE TRANSITION PROCESS FROM PRIMARY SCHOOL TO SECONDARY SCHOOL

Horățiu Catalano

Assoc. Prof., PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The current study aims to identify some joint action directions among teachers, parents and decision-makers, so as to improve the transition process from primary to secondary school.

This process requires a series of needs that refer to a specific means of preparing for school transition, which might avoid the occurrence of emotional shocks or cognitive discrepancies when tackling learning contents, as well as the increase in the attractiveness of the didactic process through early access to modern learning resources, in order to facilitate the building of key competencies.

There is a series of school-related factors, individual or family-related, that deepen the abyss between primary and secondary education, causing multiple difficulties among certain students. The famous phrase „school shock” may also be attributed, redimensioned and reconceptualised, to the transition between the primary and the secondary school cycles.

Keywords: school transition, school shock, cognitive discrepancy, educational needs, key competencies.

1. Situația tranziției între învățământul primar și gimnazial în Europa și România. Analiză comparativă

Raportul dat publicității de Comisia Europeană prin Agenția Executivă pentru Învățământ, Audiovizual și Cultură relevă diferențele, uneori foarte mari, între procedurile de tranziție de la învățământul primar la cel gimnazial existente între diferitele țări din Europa.

Astfel, există trei tipuri de proceduri de tranziție: tranziția pe baza unui certificat de școală primară, tranziția după finalizarea cu succes a învățământului primar și tranziția în urma orientării școlare din partea autorităților școlare.

Procedura de tranziție poate astfel influența faptul că un elev promovează direct sau nu, în următorul nivel atunci când ajunge la sfârșitul ultimului an de studii primare.

În unele țări este necesar un certificat de școală primară pentru admiterea în învățământul secundar inferior. În cazul în care un elev nu obține acest certificat, poate însemna că trebuie să repete ultimul an de școală primară. Această situație se întâlnește în Grecia, Cipru și Polonia. Situația din comunitatea franceză și cea germanofonă din Belgia este diferită, în sensul că elevii care nu reușesc să obțină CEB (certificat d'études de base) nu trebuie neapărat să repete anul. Acești elevi pot intra în primul an comun al învățământului secundar (première année commune), dar cu anumite restricții. În comunitatea franceză, aceștia pot intra într-o clasă pregătitoare alternativă (première année différenciée), unde pot relua testul care să-i conducă la CEB. În cazul în care aceștia promovează CEB, se pot alătura platformei comune a învățământului secundar. Dacă nu reușesc, ei trebuie să urmeze traseul școlar din școlarizarea alternativă (enseignement différencié). La sfârșitul celui de al doilea sau al treilea an, elevii trebuie să-și continue traseul școlar în învățământul tehnic sau profesional.

În schimb, cinci țări: Estonia, Lituania, Ungaria, Polonia și România au unele asemănări referitoare la participanții din școală, implicați în procesul de luare a deciziilor și la rolurile respective. În aceste țări, profesorul clasei este acela care face recomandarea privind promovarea sau nepromovarea unui elev pe baza evaluărilor proprii.

În România, de asemenea, profesorul face o recomandare pentru reținerea unui elev, iar membrii consiliului profesoral care cuprinde toate cadrele didactice ale școlii, personalul de conducere și alți specialiști în educație, deliberează și iau decizia finală (eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/126RO.pdf).

Cunoscuta expresie *șocol școlarizării*, poate fi atribuită prin transfer, desigur, redimensionată și reconceptualizată și tranziției dintre ciclul primar și cel gimnazial.

Studiile care au investigat acest fenomen educațional de tranziție au relevat următoarele percepții ale elevilor:

- elevii din primar au o percepție difuză privind modul în care va fi școala în clasa a V-a;
- se așteaptă să fie mai greu și profesorii să fie mai duri în gimnaziu;
- elevii din clasa a V-a consideră că orele de curs ar trebui să fie mai atractive și să li se explice mai bine lecțiile pentru a nu mai avea note slabe, ei susțin că lucrurile sunt mult diferite de școala primară, adică este mai greu și profesorii au pretenții mai multe și mai înalte;
- notele obținute sunt mai slabe decât în clasa a IV-a și există profesori ce își fac datoria și alții care nu prea (previns.software-educational.ro).

2. Șocul școlarizării. Factori determinanți

Cunoscuta expresie *șocul școlarizării*, poate fi atribuită prin transfer, desigur, redimensionată și reconceptualizată și tranziției dintre ciclul primar și cel gimnazial.

Studiile care au investigat acest fenomen educațional de tranziție au relevat următoarele percepții ale elevilor:

- elevii din primar au o percepție difuză privind modul în care va fi școala în clasa a V-a;
- se așteaptă să fie mai greu și profesorii să fie mai duri în gimnaziu;
- elevii din clasa a V-a consideră că orele de curs ar trebui să fie mai atractive și să li se explice mai bine lecțiile pentru a nu mai avea note slabe, ei susțin că lucrurile sunt mult diferite de școala primară, adică este mai greu și profesorii au pretenții mai multe și mai înalte;
- notele obținute sunt mai slabe decât în clasa a IV-a și există profesori ce își fac datoria și alții care nu prea (previns.software-educational.ro).

Există o serie de factori de ordin școlar, individual sau familial care adâncesc prăpastia dintre primar și gimnazial, provocând multiple dificultăți în cazul anumitor elevi. Astfel, din multitudinea variabilelor care pot influența procesul de tranziție dintre învățământul primar și cel gimnazial amintim:

- trecerea de la tipuri de învățare circumscrise unui stil de predare la tipuri de învățare implicate de mai multe stiluri de predare;
- creșterea numărului disciplinelor școlare studiate și a gradului lor de dificultate;
- schimbarea sistemului de evaluare, de la sistemul de apreciere prin calificative la cel numeric;
- mediu socio-educativ din primar este mai securizant, cel din gimnazial este mai vulnerabil;
- redimensionarea orarului și a întregului program al elevului duce la reducerea timpului liber și creșterea numărului de ore alocate studiului individual;
- tranziția de la un curriculum care pune accentul pe concret-senzorial, la un curriculum abstract, care paradoxal de multe ori este nesuținut iconic, trecându-se de la manuale cu multe imagini, cu texte scrise cu caractere mari, la manuale în care imaginile apar cu o frecvență redusă și textele sunt redactate cu caractere mici;
- sarcinile de învățare din gimnazial sunt formulate la un grad de dificultate superior celor care se adresează elevilor din primar, iar obiectivele de referință propuse clasei a V-a se focalizează pe competențe bazate pe argumentare, justificare și valorizare;
- studiile indică faptul că volumul informațiilor noi crește de aproape 5 ori, în timp ce elevul crește cu un an;
- nu se iau în considerare disparitățile dintre diferitele zone geografice și dintre mediul rural și urban, care implică, în unele situații și discrepanțe între calitatea prestației didactice;
- activizarea elevilor scade brusc din clasa a V-a ca urmare a numărului restrâns de ore, la unele discipline și a programelor foarte dense;
- nu există o legislație explicită de sprijin pentru tranziția de la primar la gimnazial, nu există programe regionale sau naționale focalizate pe optimizarea acestui fenomen.

Consecințele dificultăților implicate de tranziția de la primar la gimnazial enumerate mai sus, pot avea o serie de efecte dintre care amintim:

- scăderea motivației pentru învățare implicit a randamentului școlar;
- creșterea absenteismului și abandonului școlar;
- aderarea la grupuri sociale care prezintă comportamente de risc: fumat, alcoolismul sau prostituția juvenilă;

- alterarea relațiilor parentale și a comunicării cu adulții;
- creșterea instabilității emoționale;
- scăderea nivelului de toleranță la frustrare și inducerea unor stări de însingurare, de anxietate sau de închidere în sine.

3. Soluții ameliorative

Nevoile elevilor se referă la un mod specific de pregătire pentru tranziția școlară ce va evita producerea unor șocuri emoționale sau a unor discrepanțe cognitive în abordarea conținuturilor învățării, precum și creșterea atractivității procesului didactic prin accesul timpuriu la resurse moderne de învățare, care să faciliteze formarea competențelor cheie.

Procesul de tranziție de la nivelul primar la cel gimnazial implică unele direcții de acțiune comună între cadrele didactice, părinți și factori de decizie care să contribuie la ameliorarea și optimizarea decalajelor de percepție, de opinie și de atitudine dintre aceștia. În acest sens, propunem următoarele linii directoare:

- colaborarea în stabilirea curriculumului și alegerea conținuturilor ce vor fi predate în clasa a IV-a, respectiv la începutul ciclului gimnazial, luând în considerare nevoile reale ale acestei generații noi de nativi digitali;
- implicarea participativă a părinților elevilor în parteneriate sustenabile, care să le ofere suporturi informative și consiliere psihopedagogică, astfel încât să își formeze o atitudine pro-educație;
- elaborarea unor metodologii, instrumente și ghiduri de către echipe multidisciplinare formate din profesori din învățământul primar și gimnazial, consilieri și experți în științele educației care să contribuie la ameliorarea efectelor negative ale tranziției dintre ciclurile de școlaritate primar și gimnazial;
- renunțarea la monodisciplinaritate și acceptarea integrării pe diferite nivele ale curriculumului (temele cross-curiculare);
- oferirea unor sarcini de lucru sau a unor informații interesante care să distragă pentru moment elevul de la rigoarea actului de predare;
- identificarea unor situații în care elevii au posibilitatea să vorbească despre sine;

- utilizarea jocului ca întrecere, elevii preferă învățarea ludică, cunoștințele se dobândesc mai bine prin activități distractive sau chiar prin navigare pe internet;
- utilizarea procedurii personale de management al clasei;
- marcarea evenimentelor sociale din viața lor;
- schimbarea atitudinii didactice plecând de la faptul că generațiile actuale au o combinație nouă de abilități cognitive, rezultată dintr-o conexiune neuronală diferită, influențată de utilizarea tehnologiei din fragedă copilărie, iar caracteristicile personalității lor permit focalizarea pe instruire în același timp cu derularea mai multor activități simultane.

Concluzii

Dificultățile trecerii elevilor din ciclul primar în ciclul gimnazial implică diferite aspecte, dintre acestea cele mai importante fiind: creșterea gradului de abstractizare al conținutului științific, multiplicarea relațiilor dintre cadrul didactic și elev prin încadrarea specifică învățământului gimnazial, creșterea gradului de exigențe, modificarea orarului prin creșterea semnificativă a numărului de ore comparativ cu cel din învățământul primar etc.

Din perspectiva aspectelor generale prezentate mai sus, dar și al multor altele care țin de individualitatea fiecărui elev, cadrele didactice ar trebui să-și reorganizeze atitudinea în direcția conștientizării dificultăților pe care le întâmpină elevii.

BIBLIOGRAPHY:

1. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/126RO.pdf, accesat în martie 2016
2. <http://previns.software-educational.ro/d.php?f=1>, accesat în martie 2016